

Admir Muharem *¹

STAROSNA DOB UČINITELJA KAO FAKTOR FENOMENOLOGIJE UBISTAVA U KANTONU SARAJEVO

Sažetak

Ljudski život i tjelesni integritet prema jedinstvenom shvatanju, predstavlja najveću vrijednost modernog društva koji je zaštićen međunarodnim i domaćim zakonima. Uprkos razvoju društva, ubistva i međusobno uništavanje je negativna pojava koja karakteriše ljudsku populaciju bez obzira na rasu, pol, starosnu dob, naciju, religiju ili društveno uređenje. Da bi se razumjela ova negativna pojava koja je svojstvena ljudima neophodno je istu istraživati i sagledavati kroz prizmu različitih faktora među kojima je itekako značajna i starosna dob učinitelja. S tim u vezi, osnovni cilj ovog istraživanja je utvrđivanje razlika u fenomenologiji ubistava u Kantonu Sarajevo s obzirom na starosnu dob učinitelja. Kao uzorak za realizaciju ovog istraživanja korištene su izrečene pravosnažne presude, odnosno odgojne mjere, Općinskog i Kantonalnog suda u Sarajevu prema učiniteljima krivičnih djela ubistvo, ubistvo namah, te za pomenuta djela učinjena u pokušaju, u vremenskom periodu od 2005-2015. godine. Istraživanjem je obuhvaćeno 79 učinitelja ubistava koji su pravomoćno sankcionisani pred navedenim sudovima u posmatranom vremenskom periodu. Podaci prikupljeni analizom pomenutih sudskih akata su učitani u statistički računarski program SPSS s ciljem dalje statističke obrade. Zbog nedostatka potrebnih podataka u jednoj od posmatranih varijabli je formirana kategorija „nepoznato“ što predstavlja ograničenje ovog istraživanja. Bez obzira na ograničenje, rezultati istraživanja su ukazali na postojanje razlika u fenomenologiji ubistava u Kantonu Sarajevo u zavisnosti od starosne dobi učinitelja. To se prije svega odnosi na frekvenciju ubistava, oblik ubistava, pol učinitelja, općine i mjesta učinjenja. Rezultati do kojih se došlo istraživanjem će omogućiti bolje razumijevanje pojedinih fenomenoloških odlika ubistava u Kantonu Sarajevo, što bi trebalo pomoći nadležnim institucijama u sprječavanju i suzbijanju ove negativne pojave i efikasnijem otkrivanju učinitelja. Osim toga rezultati istraživanja će obogatiti naučni fond i olakšati tumačenje ubistva pri budućim istraživanjima.

Ključne riječi: ubistvo, fenomenologija, starosna dob, kriminalistika, kriminologija

¹ Magistar iz oblasti kriminalistike, uposlenik Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Uprava policije, e-mail: amuharem-k@fkn.unsa.ba , admirmuharem@hotmail.com

1. Uvod

Iako živimo u vremenu modernog i civiliziranog društva koje u suštini teži smanjivanju nasilja i agresije kao nedozvoljenog modela ponašanja i načina rješavanja međuljudskih sporova, svjedoci smo da ljudska populacija i dalje često pribjegava ovom vidu ponašanja i djelovanja. Među najopasnije oblike nasilničkog ponašanja svakako se ubraja nasilje usmjereno protiv života i tijela neke osobe. Pravo na život prije svega predstavlja osnovno ljudsko pravo bez čije efikasne i blagovremene zaštite nema ni ostvarenja bilo kojeg drugog ljudskog prava ili slobode. U korist tome govore mnogi međunarodni i domaći pravni akti. Život i tjelesni integritet čovjeka, prema jedinstvenom mišljenju savremenog društva, predstavlja takvu vrijednost za čije očuvanje ne postoji samo individualni, nego i opšti interes društava. Kao najteža posljedica koja se može javiti uslijed napada na život i tijelo neke osobe je svakako smrt te osobe i to obično predstavlja krvično djelo ubistva. Krivično djelo ubistva je kao pojava prisutno kroz cjelokupnu ljudsku historiju i još uvijek predstavlja neriješenu enigmu zašto je ljudskom rodu kao najinteligentnijim živim bićima na zemlji svojstveno međusobno uništavanje. Dakle, za krivično djelo „ubistva” može se reći da predstavlja najekstremniji vid ljudskog destruktivnog djelovanja i kao takvo smatra se društveno opasnom pojavom koja narušava sigurnost države i društva.

Prema podacima United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC, 2019) tokom 2017. godine u svijetu je učinjeno 464.000 ubistava. Oko 89.000 osoba ubijeno je u oružanim sukobima, dok je 26.000 lica ubijeno u terorističkim napadima. Najveći udio ubistava, odnosno 173.000 ili 34% registrovan je u Americi, a najmanji u Okeaniji 1000 ili 0,2%. Broj ubistava u Evropi tokom 2017. godine iznosio je 22.000 ili 4,7%. Prema pomenutim podacima tokom 2017. godine najveća stopa ubistava zabilježena je u Rusiji (9.20), Ukrajini (6.20) Litvaniji (4.20), a najmanja u Češkoj i Kipru (0.60). U državama regije stopa ubistava se se kretala 2.40 u Crnoj Gori, 1.50 u Sjevernoj Makedoniji, 1.10 u Srbiji i Hrvatskoj i 0.90 u Sloveniji. Stopa ubistava u Bosni i Hercegovini na 100.000 stanovnika je niža u odnosu na prosječnu stopu ubistava u Evropi i u 2017. godini iznosila je 1.2.²

Ubistvo kao pojava je oduvijek bilo u žiži interesovanja kako javnosti tako i nauke. Kroz historiju mnogi autori su se bavili istraživanjima etiologije i fenomenologije ubistava od kojih ćemo pomenuti neke. Wolfgang³ je analizirao

² United Nations, Office on Drugs and Crime (UNODC), *Global Study on Homicide 2019 Edition*, Vienna. <https://dataunodc.un.org/content/data/homicide/homicide-rate> (24.05.2021.)

³ M. Wolfgang, „Victim Precipitated Criminal Homicide”, *Journal of Criminal Law and Criminology*, Volume 48, 1957, 1-11.

<https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4565&context=jcl>
c
(22.06.2021.)

ubistva u Philadelphiji u razdoblju 1948-1952. godine. Voss i Hepburn⁴ su istraživali uzroke koji dovode do ubistava. Levie⁵ je istraživao karakteristike žrtava i ubica u gradu New Orleans za vremenski period 1971-73. Jedno od istraživanja ubistava u Chicagu proveo je Block⁶. Interakciju između ubice i žrtve neposredno prije deliktne situacije u svom istraživanju analizirao je Luckenbill⁷. Ubistva povezana sa drogom istraživali su Goldstein i Brownstein⁸. Calafato⁹ je istraživao ubistva na Malti od 1970. do 2018.godine. Istraživanje fenomena ubistva na prostoru Bosne i Hercegovine vršeno je u periodu 1962-1966. godine od strane autora Mladenović, Ilić, Stajić¹⁰. Pešić¹¹ je istraživao etiologiju i fenomenologiju ubistava na prostoru bivše Jugoslavije. Konstantinović-Vilić¹² se bavila istraživanjem ubistva počinjenih od strane žena u Jugoslaviji. Autori Jovanović, Novaković, Medenica, Petrović i Salamdić¹³, su istraživali uticaj socioekonomskih faktora na strukturu ličnosti ubica. Autori

⁴ H. Voss/J. Hepburn, „Patterns in Criminal Homicide in Chicago“, *Journal of Criminal Law and Criminology*, Volume 59, 1969, 499-508.

<https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5545&context=jclc> (22.06.2021.)

⁵ R.C. Levie, „A Study of Criminal Homicide Patterns and Selected Characteristics of Victims and Offenders in the City of New Orleans, 1971-73“, *LSU Historical Dissertations and Theses*, 1979.

https://digitalcommons.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4365&context=gradschool_disstheses (24.05.2021.)

⁶ R. Block, „Victim-Offender Dynamics in Violent Crime“, *Journal of Criminal Law and Criminology*, vol. 72, Summer 1981, 743-761;

<https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6238&context=jclc> (22.06.2021.)

⁷ D.F. Luckenbill, „Criminal homicide as a situated transaction“, *Social Problems* 25: 176-86, 1977.

<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.842.3299&rep=rep1&type=pdf> (24.05.2021.)

⁸ P. Goldstein/H. Brownstein, *Drug related crime analysis – homicide*, National Institute of Justice, 1987. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/111510NCJRS.pdf> (24.05.2021.)

⁹ T. Calafato, „Homicide trends in Malta from 1970-2018“, *First findings Criminal Justice Issues, Journal of criminal justice and security*, 2018, 75-94.

<http://krimteme.fkn.unsa.ba/index.php/kt/article/view/245> (24.05.2021.)

¹⁰ A. Stajić/M. Ilić/R. Mladenović, *Ubistva u Bosni i Hercegovini u periodu 1962-1966*, Kriminološki institut Pravnog fakulteta u Sarajevu, Zbirka studija 3, Sarajevo 1971.

¹¹ V. Pešić, *Ubistva u Jugoslaviji*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja Beograd, Beograd 1971.

¹² S. Konstantinović-Vilić, *Žene ubice*, Gradina, 1986.

¹³ D. Jovanović *et al.*, „Analiza uticaja socioekonomskih faktora na strukturu ličnosti ubica“, *Biomedicinska istraživanja*, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Medicinski fakultet u Foči, Vol. 3, No 1, 2012, 13-23.

<https://doisrpska.nub.rs/index.php/biomedicinskaistrazivanja/article/view/675> (24.05.2021.)

Gurda i Lukavačkić¹⁴, su istraživali krivična djela ubistva na području Tuzlanskog kantona. Za razliku od Bosne i Hercegovine u zemljama regiona (Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj) istraživanje fenomena ubistva je nešto učestalije, pa su tako autori Kapamdžija¹⁵, Kron¹⁶, Lazarević¹⁷, istraživali psihološku strukturu ubica, dok je Golubović¹⁸, istraživao ubistva u Crnoj Gori, Kovačević i Kecman¹⁹ su istraživali ubistvo u porodici, Čimburović²⁰ ubistva u Novom Pazaru, Simeunović-Patić²¹, ubistva u Beogradu, Nikolić i Dimitrijević²² nasilnu smrt - samoubistva, ubistva, zadesi u Jugoslavij, Šebek²³ fenomenološka obilježja ubistva i ubica na teritoriji grada Kragujevca. Od istraživanja u Hrvatskoj pomenućemo Singer²⁴ koji je istraživao delikte nasilja, Mittermayer²⁵ kazneno djelo ubistva i teškog ubistva u vremenskom periodu od 1998. do 2002. godine, Dundović²⁶ ubojstva intimnih partnera i alkohol, Drganić, Kovačević, Mužinić i Sušac²⁷, su istraživali alkohol kao čimbenik ubistava, Kordić i Kondor-Langer²⁸ su istraživali prostorna i vremenska obilježja ubistva u porodici u Hrvatskoj.

¹⁴ V. Gurda/A. Lukavačkić, „Neke fenomenološke karakteristike krivičnih djela ubistva i sankcioniranje njihovih učinitelja“, *Pravni fakultet u Tuzli, časopis*, 2019. <http://pf.untz.ba/dokumenti/casopisi/2019-1/8.pdf> (24.05.2021.)

¹⁵ B. Kapamdžija, *Ubistvo psihopatologija i sudska psihijatrija*, Matica Srpska, Novi Sad 1981.

¹⁶ L. Kron, *Kajinov greh - psihološka tipologija ubica*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd 1993.

¹⁷ D. Lazarević, „Psihopatološke karakteristike počinitelja krivičnih djela ubistva i silovanja“, doktorska disertacija, Univerzitet u Nišu, Medicinski fakultet, Niš 2003.

¹⁸ V. Golubović, *Ubistva u Crnoj Gori*, ITP Unireks, Podgorica 1996.

¹⁹ R. Kovačević, B., Kecman B., *Ubistvo u porodici*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja Beograd 2006.

²⁰ Lj. Čimburović, *Ubistva u Novom Pazaru*, Beograd 2007.

²¹ B. Simeunović-Patić, *Ubistva u Beogradu*, Vojno izdavački zavod, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd 2003.

²² D. Nikolić/D. Dimitrijević, *Nasilna smrt u Jugoslaviji*, Auris libris, Beograd 2002.

²³ V. Šebek, „Fenomenološka obeležja homicida i homicidanata - kriminološka istraživanja na teritoriji grada Kragujevca za period 1999-2019“, *Glasnik Prava*, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, 2010. <http://www.jura.kg.ac.rs/index.php/sr/313.htm> (24.5.2021.)

²⁴ M. Singer/I. Kovčo-Vukadin/I. Cajner, *Kriminologija*, Globus Nakladni zavod Zagreb, Zagreb 2002.

²⁵ O. Mittermayer, „Presude na Županijskom sudu u Zagrebu za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva od 1998. do 2002.godine“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 14, No 1., 2007. <https://hrcak.srce.hr/89281> (24.05.2021.)

²⁶ D. Dundović, „Ubojstva intimnih partnera“, *Hrvatski ljetopis za pravo i praksu*, Vol. 15, No 1, 2008. <https://hrcak.srce.hr/89322> (24.05.2021.)

²⁷ M. Draganić *et al.*, „Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod ubojstva i pokušaja ubojstva“, *Ljetopis socijalnog rada*, Vol.33, No 2, 2016.

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=254605 (24.05.2021.)

²⁸ E. Kordić/M. Kondor-Langer, „Vremenska i prostorna obilježja ubojstava u obitelji u RH“, *Kriminalistička teorija i praksa*, vol. 3, No 2, 2016. <https://hrcak.srce.hr/182429> (24.05.2021.)

Nakon kraćeg upoznavanja sa postojećim istraživanjima, s obzirom na težinu posljedice, smatramo da je fenomen ubistva pojava koju je neophodno konstantno pratiti i istraživati. Rukovođeni ovakvim mišljenjem odlučili smo se upravo da jedan segment mnogo kompleksnijeg istraživanja koje će uslijediti, prezentujemo stručnoj javnosti, a odnosi se na glavni grad Bosne i Hercegovine, odnosno Kanton Sarajevo. Dakle, ovaj rad predstavlja istraživanje starosne dobi učinitelja kao faktora fenomenologije ubistava na području Kantona Sarajevo za vremenski period 2005-2015. Cilj istraživanja je utvrđivanje razlika u fenomenologiji ubistava u odnosu na starosnu dob učinitelja u Kantonu Sarajevo. Rezultati do kojih se dođe ovim istraživanjem će doprinijeti boljem razumijevanju fenomenologije ubistava, te utvrditi eventualni uticaj starosne dobi učinitelja na istu. Na osnovu istraživanja razlika u fenomenologiji ubistava u odnosu na starosnu dob učinitelja, omogućit će se unapređenje preventivnog djelovanja prema rizičnim skupinama i potencijalnim učiniteljima, kao i rad nadležnih agencija pri otkrivanju učinitelja ovog krivičnog djela.

2. Metodologija istraživanja

2.1. Cilj istraživanja

Kao što je već navedeno, cilj istraživanja je utvrđivanje pojedinih fenomenoloških odlika ubistava u Kantonu Sarajevo. Specifični cilj ovog istraživanja je utvrđivanje razlika u fenomenologiji ubistava u odnosu na starosnu dob učinitelja u Kantonu Sarajevo.

2.2. Uzorak

Kao izvor podataka za ovo istraživanje koristiće se izrečene pravosnažne presude, odnosno odgojne mjere, Općinskog i Kantonalnog suda u Sarajevu u vremenskom period od 2005. do 2015. godine za krivična djela ubistvo (član 166. KZ FBiH)²⁹ i ubistvo namah (član 167. KZ FBiH)³⁰, kao i pokušaj (član 28. KZ FBiH)³¹ navedenih krivičnih djela. Drugim riječima, istraživanjem će biti obuhvaćeni klasični oblici ubistava koja se javljaju u praksi. Pri odabiru pomenutih oblika krivičnih djela protiv života i tijela, odnosno ubistva rukovodili smo se ustaljenom praksom istraživača fenomenologije ubistava.

²⁹ Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH”, br. 36/2003, 21/2004, 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017)

³⁰ *Ibid.*

³¹ *Ibid.*

2.3. Instrumenti

Radi bržeg i preciznijeg prikupljanja potrebnih podataka, za potrebe ovog rada kreiran je poseban anketni upitnik. Pomenuti upitnik je sadržavao sljedeće varijable:

1. zakonska kvalifikacija krivičnog djela;
2. dovršenost krivičnog djela (svršeno krivično djelo ili pokušaj);
3. pol učinitelja;
4. opština na kojoj je ubistvo učinjeno (gradska ili prigradska);
5. mjesec u kojem je ubistvo učinjeno;
6. dan u kojem je ubistvo učinjeno;
7. vrijeme kada je ubistvo učinjeno;
8. sredstvo kojim je ubistvo učinjeno;
9. status žrtve u odnosu na učinitelja (partner, član porodice, poznanik, nepoznato lice).

Uz ove varijable korištena je i varijabla koja definira starosnu dob učinitelja u vrijeme učinjenja krivičnog djela. Nabrojane varijable su odabrane kako bi se omogućila realizacija postavljenih ciljeva istraživanja, a to je utvrđivanje pojedinih fenomenoloških odlika ubistava kao što su oblik ubistva, svršenost djela, vrijeme i mjesto učinjenja, način i sredstvo učinjenja, pol učinitelja, status žrtve u odnosu na učinitelja (član porodice, poznanik, nepoznato lice), te postojanja razlika u fenomenologiji ubistava u odnosu na starosnu dob učinitelja.

2.4. Način provođenja istraživanja

Za izvođenje pomenutog istraživanja bilo je neophodno zatražiti odobrenje od Općinskog i Kantonalnog suda u Sarajevu za pristup pravosnažnim presudama, odnosno odlukama o izrečenim odgojnim mjerama, za pomenuta krivična djela izrečenim u navedenom vremenskom periodu. Nakon dobijene saglasnosti sredinom mjeseca maja 2021. godine, pristupilo se provođenju navedenog istraživanja. Istraživanje je provedeno neposrednim uvidom u sadržaj pomenutih sudskih odluka. Potrebni podaci za provođenje navedenog istraživanja su unošeni u anketne upitnike uz poštivanje Zakona o zaštiti ličnih podataka. Svi anketni upitnici su numerisani prema rednom broju obrade i broju presude, što omogućava nakanadnu kontrolu rezultata istraživanja.

2.5. Način obrade podataka

Po okončanju prikupljanja podataka, isti su sa anketnih upitnika prema određenim varijablama učitani u računarski program SPSS s ciljem dalje statističke obrade. Pri obradi prikupljenih podataka korištena je deskriptivna statistika.

3. Rezultati istraživanja

3.1. Fenomenološke odlike ubistava i starosna dob učinitelja

Na osnovu provednog istraživanja utvrđeno je da je u Kantonu Sarajevo u vremenskom periodu od 2005. do 2015. godine, za krivična djela ubistvo (član 166. stav 1. KZFBiH, član 166. stav 1. u vezi sa članom 28. - pokušaj, član 166. stav 2. KZ FBiH, član 166. stav 2 u vezi sa članom 28. – pokušaj)³² i ubistvo namah (član 167. KZFBiH, član 167. u vezi sa članom 28. - pokušaj)³³ sankcionisano 79 učinitelja, (tabela broj 1.). Od toga broja (N=79), 10 učinitelja je sankcionisano zbog „klasičnog“ krivičnog djela ubistva (član 166. stav 1. KZ FBiH)³⁴ ili 12,7%, 55 učinitelja za krivično djelo ubistva u pokušaju (član 166. stav 1. u vezi sa članom 28. KZ FBiH)³⁵ ili 69,6%, 7 učinitelja za krivično djelo kvalifikovanog ubistva (član 166. stav 2. KZ FBiH)³⁶ ili 8,9%, 3 učinitelja za kvalifikovano krivično djelo ubistva u pokušaju (član 166. stav 2. u vezi sa članom 28. KZ FBiH)³⁷ ili 3,8%, 2 učinitelja zbog krivičnog djela ubistvo namah (član 167. KZ FBiH)³⁸ ili 2,5%, i 2 učinitelja zbog krivičnog djela ubistvo namah u pokušaju (član 167. u vezi sa članom 28. KZFBiH)³⁹ ili 2,5%.

³² *Ibid.*

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

³⁵ *Ibid.*

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

³⁹ *Ibid.*

Tabela 1. Starost učinitelja u odnosu na kvalifikaciju krivičnog djela

Starost učinitelja	Kvalifikacija krivičnog djela						Ukupno
	čl. 166 st. 1. KZ FBiH	čl. 166 st.1. (ubistvo) u vezi sa čl. 28 (pokušaj) KZ FBiH	čl. 166 st. 2. (ubistvo) KZ FBiH	čl. 166 st. 2. (ubistvo) u vezi sa čl. 28.(pokušaj) KZ FBiH	čl. 167. (ubistvo namah) KZ FBiH	čl. 167. (ubistvo namah) u vezi sa čl. 28. (pokušaj) KZ FBiH	
14-20	1	23	1	1	0	1	27
21-30	4	18	5	2	0	1	30
31-40	1	8	0	0	2	0	11
41-50	1	5	1	0	0	0	7
51 i više	3	1	0	0	0	0	4
Ukupno	10	55	7	3	2	2	79

Ako posmatramo starosnu dob učinitelja najveći broj pripada starosnoj skupini od 21 do 30 godine (30 učinitelja ili 38%), zatim slijedi starosna skupina od 14 do 20 godina, odnosno maloljetna lica i mlađi punoljetnici (27 učinitelja ili 34,2%), starosna skupina od 31 do 40 godine (11 učinitelja ili 13,9%), starosna skupina od 41 do 50 godine (7 učinitelja ili 8,9%), te starosna skupina od 51 godine i (4 učinitelja ili 5,1%). Daljom analizom primjećujemo da je u starosnoj skupini od 14 do 20 godina najveći broj učinitelja učinio krivično djelo ubistva u pokušaju (čl. 166. stav 1. u vezi sa članom 28. KZFBiH)⁴⁰ i to 23 učinitelja ili 85,2% u odnosu na ukupan broj učinitelja iz ove skupine. Ista stvar je i kod starosne skupine od 21 do 30 godina gdje je 18 učinitelja učinilo isto krivično djelo ili 60%, starosne skupine od 31 do 40 godina (8 učinitelja ili 72,7%), starosne skupine od 41 do 50 godina (5 učinitelja ili 71,4%). Kod starosne skupine od 51 i više godine većina učinitelja (3 ili 75%) je učinila krivično djelo ubistva (čl.166. stav 1. KZ FBiH)⁴¹.

Kad je riječ o dovršenosti (svršenosti) ubistva, analizirajući prikupljene podatke utvrđeno je da je 19 učinitelja ili 24,1% počinilo ubistvo, odnosno smrtna

⁴⁰ *Ibid.*⁴¹ *Ibid.*

posljedica je nastupila, dok je kod 60 učitelja ili 75,9% ubistvo ostalo u pokušaju, bez smrtne posljedice po žrtvu (tabela 2). Od ukupnog broja dovršenih (svršenih) ubistava najveći broj otpada na starosnu skupinu od 21 do 30 godina (9 ili 47,4%), zatim slijede starosna skupina od 31 do 40 godina (3 učitelja ili 15,8%) i strosna skupina 51 i više godina (3 učitelja ili 15,8%) i na kraju sa po 2 ili 10,5% starosne od 41 do 50 godina i od 14 do 20 godina. Od ukupnog broja učitelja ubistava u pokušaju najveći broj 25 ili 41,7% otpada na starosnu skupinu od 14 do 20 godina, zatim slijedi starosna skupina učitelja od 21 do 30 godina sa 21 ili 35%, starosna skupina od 31 do 40 godine sa 8 ili 13,3%, starosna skupina od 41 do 50 godina sa 5 ili 8,3% i starosna skupina od 51 i više godina starosti sa 1 ili 1,7%.

Tabela 2. Starost učitelja u odnosu na status krivičnog djela (dovršeno ili pokušaj)

Starost učitelja	Svršeno KD ili pokušaj		Ukupno
	Ubistvo (svršeno KD)	Ubistvo u pokušaju	
14-20	2	25	27
21-30	9	21	30
31-40	3	8	11
41-50	2	5	7
51 i više	3	1	4
Ukupno	19	60	79

Posmatrano po starosnim skupinama, učitelji ubistava starosti od 14-20 godina su većinom činili pokušaje ubistava (25 učitelja ili 92,6%) naspram 2 učitelja ili 7,4% u odnosu na ukupan broj učitelja iz ove skupine. Učitelji ubistava iz ostalih starosnih skupina također su većinom činili pokušaje ubistava, pa tako su učitelji starosti od 21-30 godina počinili 21 ili 70% ubistava u pokušaju naspram 9 ili 30% svršenih ubistava, učitelji starosne skupine od 31-40 godina 8 ili 72,7% ubistava u pokušaju naspram 3 ili 27,3% svršenih ubistava, učitelji starosti od 41-50 godina 5 ili 71,4% naspram 2 ili 28,6% svršenih ubistava. Za razliku od navedenih, starosna skupina učitelja od 51 i više godina su počinili veći broj svršenih ubistava (3 ili 75%) naspram ubistava u pokušaju (1 ili 25%).

U tabeli 3. predstavljeni su podaci koji se odnose na starost učitelja ubistva i pol. Prema rezultatima istraživanja, od ukupnog broja učitelja ubistva (N=79)

na muške učitelje otpada 72 ili 91,1%, dok se ostatak odnosi na učitelje ženskog pola, njih 7 ili 8,9%.

Tabela 3. Starost učitelja u odnosu na pol učitelja

Starost učitelja	Pol učitelja		Ukupno
	Muški	Ženski	
14-20	26	1	27
21-30	26	4	30
31-40	10	1	11
41-50	6	1	7
51 i više	4	0	4
Ukupno	72	7	79

Od ukupnog broja učitelja ubistava (ubistvo, ubistvo u pokušaju, ubistvo namah, ubistvo namah u pokušaju) u Kantonu Sarajevo, njih 58 ili 73,4% je počinilo navedena djela na teritoriji četiri gradske opštine, odnosno grada Sarajeva (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad) dok je 21 učitelj ili 26,6% ubistavo počinilo na ostalim opštinama koje se ne smatraju gradskim (Ilidža, Hadžići, Trnovo, Vogošća i Ilijaš).

Posmatrano po starosnim skupinama u gradskim opštinama (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad) najveći broj učitelja pripadnika starosne skupine od 14 do 20 godina ubistvo počinilo na teritoriji gradskih opština i to 20 ili 74,1%, naspram 7 učitelja ili 25,9% koji su ubistvo počinili u prigradskim opštinama. Učitelji starosti od 21-30 godina su također većinu ubistava počinili na području gradskih opština (21 učitelj ili 70%) naspram 9 učitelja ili 30% koji su to počinili u prigradskim opštinama. Učitelji starosti od 31-40 godina 10 ili 90,9% na području gradskih opština, naspram 1 učitelja ili 9,1% koji je djelo počinio u prigradskim opštinama. Učitelji starosti od 41-50 godina su počinili 6 ubistava ili 85,7% u odnosu na 1 učitelja ili 14,3% koji je ubistvo počinio u prigradskim opštinama. Kad je riječ o najstarijoj skupini od 51 i više godina većina učitelja ubistvo je počinila u prigradskim opštinama (3 učitelja ili 75%) naspram 1 učitelja ili 25% koji je ubistvo počinio u gradskoj opštini.

Tabela 4. Starost učinitelja u odnosu na opštinu učinjenja ubistva

Starost učinitelja	Opština učinjenja KD		Ukupno
	Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad	Ilidža, Hadžići, Trnovo, Vogošća, Ilijaš	
14-20	20	7	27
21-30	21	9	30
31-40	10	1	11
41-50	6	1	7
51 i više	1	3	4
Ukupno	58	21	79

Posmatrajući ubistva u odnosu na mjesec uočavamo da je najveći broj učinitelja ubistvo počinilo u mjesecu oktobru i to 11 ili 13,9%, zatim slijede sa po 10 ili 12,7% mjesec novembar i septembar, sa 8 ili 10,1% decembar, sa po 7 ili 8,9% februar i avgust, sa 6 ili 8,9% juni, sa po 5 ili 6,3% mjesec januar i april, sa 4 ili 5,1% mjesec mart i maj, te juli sa 2 ili 2,5% (tabela 5.)

Tabela 5. Starost učinitelja u odnosu na mjesec učinjenja KD

Starost učin.	Mjesec učinjenja KD												Ukup.
	JAN.	FEB.	MAR.	APR.	MAJ	JUN.	JUL.	AVG.	SEP.	OKT.	NOV.	DEC.	
14-20	3	1	3	2	1	2	1	2	2	6	1	3	27
21-30	0	4	1	2	1	2	1	3	4	3	5	4	30
31-40	1	1	0	0	0	0	0	1	3	2	3	0	11
41-50	0	1	0	1	2	1	0	0	0	0	1	1	7
51 i više	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	4
Ukupno	5	7	4	5	4	6	2	7	10	11	10	8	79

Ako analiziramo starosnu dob učinitelja i mjesec učinjenja uočavamo da je najveći broj učinitelja starosti od 14-20 godina ubistvo počinilo u mjesecu

oktobru i to 6 ili 22,2% ubistva. Učinitelji starosti od 21-30 godina većinu ubistava su počinili u mjesecu novembru, 5 ili 16,7%, učinitelji starosne skupine od 31-40 godina jednak broj 3 ili 27,3% u mjesecu septembru i oktobru, učinitelji starosti od 41-50 godina u mjesecu maju, 2 ili 28,6%, te učinitelji starosti 51 i više godina jednak broj 1 ili 25% u mjesecima januar, juni, avgust i septembar.

Od ukupnog broja učinitelja ubistava njih 13 ili 16,5% svoju radnju poduzelo u utorak. Na ponedjeljak, petak i nedjelju otpada po 12 ili 15,2%, na subotu 11 ili 13,9%, na četvrtak 10 ili 12,7% i na srijedu 9 ili 11,4%. Na osnovu predočenih rezultata uočavamo približan rezultat, bar kad je riječ u ukupnom broju učinitelja razvrstanih prema danu realizacije krivične radnje, koja je okarakterisana kao ubistvo.

Tabela 6. Starost učinitelja u odnosu na dan učinjenja KD

Starost učin.	Dan učinjenja KD							Ukupno
	Pon.	Uto.	Sri.	Čet.	Pet.	Sub.	Ned.	
14-20	5	6	0	1	5	6	4	27
21-30	3	5	5	7	5	3	2	30
31-40	2	1	1	1	1	1	4	11
41-50	1	1	2	1	0	1	1	7
51 i više	1	0	1	0	1	0	1	4
Ukupno	12	13	9	10	12	11	12	79

Kao što možemo vidjeti u predočenoj tabeli najveći broj učinitelja starosti od 14-20 godina svoju radnju je poduzelo u utorak, starosna skupina od 21-30 godina u četvrtak i to 7 ili 23,3% u odnosu na ukupan broj učinitelja iz ove skupine. Starosna skupina od 31-40 godina, većinu ubistava je počinila u nedjelju, starosna skupina od 41-50 godina u srijedu, te učinitelji starosne skupine od 51 i više godina su počinili jednak broj ubistava (po 1 ili 25%) u ponedjeljak, srijedu, petak i nedjelju.

U tabeli br. 7 predstavljeni su podaci koji se odnose na starosnu dob učinitelja i vrijeme učinjenje djela. Prema navedenoj analizi najveći broj učinitelja radnju učinjenja je poduzelo u vremenu od 18-00 sati i to ukupno 33 ili 41,8%, zatim slijedi vremenski period od 12-18 sati kada je 20 učinitelja poduzelo radnju učinjenja ili 25,3%, vremenski period od 00-06 sati sa 14 ili 17,7% učinitelja, vremenski period od 06-12 sati sa 6 ili 7,6%, te za 6 ili 7,6% učinitelja nije utvrđeno vrijeme učinjenja djela zbog nedostatka podataka u presudi.

Tabela 7. Starost učinitelja u odnosu na vrijeme učinjenja KD

Starost učinitelja	Vrijeme učinjenja KD					Ukupno
	06-12 h	12-18 h	18-00 h	00-06 h	Nepoznato	
14-20	2	5	16	3	1	27
21-30	2	10	8	8	2	30
31-40	1	2	4	2	2	11
41-50	1	1	3	1	1	7
51 i više	0	2	2	0	0	4
Ukupno	6	20	33	14	6	79

Posmatarajući starosne skupine najveći broj učinjenja ubistva starosna skupina od 14-20 godina poduzela je u vremenu od 18-00 sati i to 16 ili 59,3% od ukupnog broja učinitelja iz ove starosne skupine. Starosna skupina od 21-30 godina najveći broj učinjenja ubistva poduzela je u vremenskom periodu od 12-18 sati i to 10 ili 33,3% od ukupnog broja učinitelja iz ove skupine. Starosna skupina od 31-40 godina najveći brojja učinjenja ubistva imala je u vremenskom periodu od 18-00 sati i to 4 ili 36,4% od ukupnog broja učinitelja iz ove grupe. Starosna skupina od 41-50 godina najveći broj učinitelja, ubistava je počinilo u takođe u vremenskom periodu od 18-00 sati i to 3 ili 42,9% od ukupnog broja učinitelja iz ove skupine. Najstarija skupina učinitelja od 51 godinu i više je imala po 2 učinjenja ili 50% u vremenskim periodima od 12-18 sati i od 18-00 sati.

Posmatrajući fenomenologiju ubistava u Kantonu Sarajevo prema mjestu učinjenja, najveći broj učinitelja ubistva (ubistvo, ubistvo u pokušaju, ubistvo namah i ubistvo namah u vezi sa pokušajem) svoju radnju je poduzelo na ulici, ukupno 33 ili 41,8%, zatim u ugostiteljskom objektu 20 ili 25,3%, u kući, stanu ili stubištu zgrade 16 ili 20,3% i 10 ili 12,7% na ostalim javnim mjestima i objektima (tabela 8.).

Posmatrano po starosnim skupinama, starosna skupina od 14-20 godina najveći broj učinjenja bilježi na ulici i to 13 ili 48,1% od ukupnog broja učinitelja iz ove skupine. Starosna skupina od 21-30 godina također bilježi najveći broj učinjenja na ulici i to 14 ili 46,7%. Kod starosne skupine od 31-40 godina, najveći broj učinitelja svoju radnju je poduzelo u ugostiteljskom objektu i to 6 ili 54,5%. Najveći broj učinitelja ubistava u kući, stanu ili stubištu poduzele su: u starosna skupina od 41- 50 godina (3 učinitelja ili 42,9% od ukupnog broja iz ove skupine) i starosna skupina od 51 i više godina (2 učinitelja ili 50%).

Tabela 8. Starost učinitelja u odnosu na mjesto učinjenja KD

Starost učinitelja	Mjesto učinjenja KD				Ukupno
	Kuća, stan, stubište	Ulica	Ugostiteljski objekat	Ostala javna mjesta	
14-20	5	13	5	4	27
21-30	5	14	6	5	30
31-40	1	3	6	1	11
41-50	3	2	2	0	7
51 i više	2	1	1	0	4
Ukupno	16	33	20	10	79

U tabeli br. 9 predstavljena su sredstva učinjenja ubistava u Kantonu Sarajevo za posmatrani vremenski period. Prema navedenom istraživanju kao najčešće sredstvo učinjenja ubistava u Kantonu Sarajevo javlja se nož i dr. oštri predmeti i to kod 44 učinitelja ili 55,7% od ukupnog broja učinitelja. Kod 22 učinitelja ili 27,8% kao sredstvo učinjenja javlja se pištolj. Tupi predmet kao sredstvo učinjenja ubistava javlja se kod 5 učinitelja ili 6,3%. Puška kao sredstvo učinjenja javlja se kod 4 učinitelja ili 5,1%. Ruke i/ili noge (nanošenje povreda udarcima) kao sredstvo učinjenja javlja se kod 2 učinitelja ili 2,5% u odnosu na ukupan broj učinitelja. Omča (davljenje omčom) i vozilo (gaženje vozilom) se javlja sa po 1 učiniteljem, odnosno 1,3%.

Tabela 9. Starost učinitelja u odnosu na sredstvo učinjenja KD

Starost učinitelja	Sredstvo učinjenja KD							Ukupno
	Ruke i noge	Tupi predmeti	Omča	Nož i dr. oštri predmeti	Pištolj	Puška	Vozilo	
14-20	0	0	0	24	3	0	0	27
21-30	2	2	0	11	11	4	0	30
31-40	0	1	1	3	5	0	1	11
41-50	0	1	0	4	2	0	0	7
51 i više	0	1	0	2	1	0	0	4
Ukupno	2	5	1	44	22	4	1	79

Posmatrano po starosnim skupinama, nož i dr. oštri predmeti se javljaju kod 24 učinitelja u starosnoj skupini od 14-20 godina starosti ili 88,9% u odnosu na

ukupan broj učinitelja iz ove skupine. Kod starosne skupine od 21-30 godina se nož i drugi oštri predmeti i pištolj kao sredstvo učinjenja se javljaju kod 11 učinitelja u obje varijable ili sa po 36,7%. Pištolj kao sredstvo učinjenja se najčešće javlja u starosnoj skupini od 31- 40 godina i to kod 5 učinitelja ili 45,5% u odnosu na ukupan broj učinitelja ove skupine. Nož kao dominantno sredstvo učinjenja se također javlja kod starosne skupine od 41-50 godina kod 4 učinitelja ili 57,1%, te kod skupine od 51 godine i više (2 učinitelja ili 50%).

U tabeli br. 10. su predstavljeni podaci koji se odnose na status žrtve u odnosu na učinitelja (partner, član porodice, poznanik i nepoznato lice). Prema navedenim podacima kod većine učinitelja ubistva u Kantonu Sarajevo žrtva je bila poznato lice i to kod 39 učinitelja ili 49,4% u odnosu na ukupan broj učinitelja. Iza njih slijede učinitelji kod kojih je žrtva bila nepoznato lice i to kod 24 učinitelja ili 30,4%, zatim sa po 8 učinitelja ili 10,1% u obje varijable slijede učinitelji kod kojih su žrtve bile partneri (bračni, vanbračni ili intimni partner) i član porodice (roditelj, dijete, brat, sestra i dr.).

Tabela 10. Starost učinitelja u odnosu status žrtve

Starost učinitelja	Status žrtve				Ukupno
	Partner (bračni, vanbračni, intimni)	Član porodice	Poznanik	Nepoznato lice	
14-20	1	4	12	10	27
21-30	3	4	14	9	30
31-40	2	0	7	2	11
41-50	2	0	3	2	7
51 i više	0	0	3	1	4
Ukupno	8	8	39	24	79

Posmatrano po starosnim skupinama kod svih skupina učinitelji su radnju učinjenja ubistva poduzeli prema poznatom licu i to: starosna skupina od 14 do 20 godina (12 učinitelja ili 44,4% u odnosu na ukupan broj učinitelja iz ove skupine), starosna skupina od 21 do 30 godina (14 učinitelja ili 46,7%), starosna skupina od 31 do 40 godina (7 učinitelja ili 63,6%), starosna skupina od 41 do 50 godina (3 učinitelja ili 42,9%) i starosna skupina od 51 i više godina (3 ili 75% učinitelja).

4. Diskusija

Na osnovu provednog istraživanja utvrđeno je da je u Kantonu Sarajevo u vremenskom periodu od 2005. do 2015 godine, od ukupnog broja učinitelja ubistva (N=79), 12,7% učinitelja je sankcionisano zbog „klasičnog“ krivičnog djela ubistva (član 166. stav 1. KZ FBiH), 69,6% učinitelja za krivično djelo ubistva u pokušaju (član 166. stav 1. u vezi sa članom 28. KZ FBiH), 8,9% učinitelja za krivično djelo kvalifikovanog ubistva (član 166. stav 2. KZ FBiH), 3,8% učinitelja za kvalifikovano krivično djelo ubistva u pokušaju (član 166. stav 2. u vezi sa članom 28. KZ FBiH), 2,5%, učinitelja zbog krivičnog djela ubistvo namah (član 167. KZ FBiH) i 2,5%, učinitelja zbog krivičnog djela ubistvo namah u pokušaju (član 167. u vezi sa članom 28. KZ FBiH).

Za razliku od istraživanja koje su proveli Gurda i Lukavačkić⁴² u Tuzlanskom kantonu, koji svojim istraživanjem nisu obuhvatili krivično djelo ubistvo namah (član 167. KZ FBiH) uočavamo da je ukupan broj učinitelja ubistava nešto veći u Tuzlanskom kantonu (N=109) nego u Kantonu Sarajevo (N=79). Pomenuti autori su pronašli da je 96,3% učinitelja ubistava u Tuzlanskom kantonu počinilo krivična djela iz člana 166. stav 1. KZ FBiH ili tzv. „klasična“ ubistva, dok je 3,7% učinitelja počinilo kvalifikovani oblik ubistva (čl. 166. st. 2. KZ FBiH). Međutim u Kantonu Sarajevo bilježimo nešto veći ukupan procenat kvalifikovanog oblika ubistva (12,7%) u odnosu na Tuzlanski kanton iako je posmatrani vremenski period prema broju godina jednak (Kantona Sarajevo od 2005-2015., Tuzlanski Kanton od 2009-2019.). Prema rezultatima istraživanja koje su proveli Draganić, Kovačević, Mužinić, Sušac⁴³ u Hrvatskoj, također najveći procenat učinitelja je počinio ubistvo u pokušaju (42%), zatim ubistvo (36%), teško ubistvo (18%) i privilegovano ubistvo (4%).

Ako posmatramo starosnu dob učinitelja najveći procenat pripada starosnoj skupini od 21-30 godine sa 38%, zatim slijedi starosna skupina od 14-20 godina, odnosno maloljetna lica i mlađi punoljetnici sa 34,2%, starosna skupina od 31-40 godine sa 13,9%, starosna skupina od 41-50 godine sa 8,9%, te starosna skupina od 51 godine i više sa 5,1%.

Istraživanje ubistava koje je u Novom Pazaru (Srbija) proveo Čimburević⁴⁴ također pokazuju da je najveći procenat ubica 38,96% starosti od 21-30 godina, dok je za razliku od Kantona Sarajevo procenat učinitelja ubistava starosti ispod 20 godina najmanji, odnosno 7,79%.

Prema ranijem istraživanju ubistava u BiH (Stajić A., Ilić M., Mladenović R.,⁴⁵) najveći procenat učinitelja ubistava u Bosni i Hercegovini činila je starosna

⁴² V. Gurda/A. Lukavačkić, 204-205.

⁴³ M. Draganić *et al*, 311.

⁴⁴ Lj. Čimburović, 193.

⁴⁵ A. Stajić *et al*, 81.

skupina od 21-29 godina sa 35%, zatim su slijedile starosna skupina učitelja od 30-39 godina sa 29,1%, strosne skupine učitelja od 14-20 godina sa 16,2%, starosne skupine učitelja od 40-49 godina sa 11,9% i starosna skupina od 50 i više godina sa 7,8%. Upoređivanjem prethodne rezultate istraživanja primjećujemo da je procenat učitelja iz starosne skupine od 14-20 godina starosti porastao u odnosu na ranija istraživanja što je veoma zabrinjavajuće jer se radi o starosnoj skupini učitelja koja obuhvata maloljetna i mlađa punoljetna lica.

Analizirajući prikupljene podatke utvrđeno je da je od ukupnog broja N=79, njih 24,1% počinilo ubistvo, odnosno smrtna posljedica je nastupila, dok je kod učitelja 75,9% ubistvo ostalo u pokušaju. Od ukupnog broja dovršenih (svršenih) ubistava najveći procenat otpada na starosnu skupinu od 21-30 godina 47,4%, zatim slijede starosna skupina od 31-40 godina sa 15,8% i strosna skupina 51 i više godina sa također 15,8% i na kraju sa po 10,5% starosne od 41-50 godina i od 14-20 godina. Od ukupnog broja ubistava u pokušaju najveći procenat 41,7% otpada na starosnu skupinu od 14-20 godina starosti, zatim slijedi starosna skupina učitelja od 21-30 godina starosti sa 35%, starosna skupina od 30-41 godine starosti sa 13,3%, starosna skupina od 41-50 godina starosti sa 8,3% i starosna skupina od 51 i više godina starosti sa 1,7%.

Dakle, kad je riječ o ubistvo u pokušaju uočavamo da broj ovih djela opada kako se povećava starosna dob, što nije slučaj sa svršenim ubistvima. Analizom navedenih podataka uočavamo da su učitelji starosne dobi od 51 i više godina, smrtonosniji u odnosu na ostale učitelje, odnosno da su počinili više svršenih ubistava nego ubistava u pokušaju, tačnije 75% svršenih ubistava u odnosu na 25% ubistva u pokušaju. Kod ostalih starosnih skupina većina učinjenih ubistava se odnosi na ubistva u pokušaju i njihova vrijednost u procentima ne prelazi 50% u odnosu na oba parametra (svršeno ubistvo i ubistvo u pokušaju).

Rezultati istraživanja ubistava na području Tuzlanskog kantona koje su proveli Gurda i Lukavačkić⁴⁶ također ukazuju da je većina krivičnih djela ubistava ostalo u pokušaju, odnosno 56%, dok je kod 44% učitelja ubistvo dovršeno, tj. smrtna posljedica je nastupila. Do sličnih rezultata došao je Čimburović⁴⁷ i Simeunović-Patić,⁴⁸ Šebek⁴⁹. Kao što uočavamo nešto veći procenat dovršenih (svršenih) ubistava prisutan je u Tuzlanskom kantonu 44%, naspram Kantona Sarajevo 24,1%.

Od ukupnog broja učitelja ubistva (N=79) obuhvaćenih ovim istraživanjem na muške učitelje otpada 91,1%, dok se ostatak odnosi na učitelje ženskog pola

⁴⁶ V. Gurda/A. Lukavačkić, 205.

⁴⁷ Lj. Čimburović, 157.

⁴⁸ B. Simeunović-Patić, 68.

⁴⁹ V. Šebek, napomena: stranice u izvoru nisu numerisane.

8,9%. Slične rezultate istraživanja imali su Golubović⁵⁰, Patić-Simeonović⁵¹, Čimburović⁵², Šebek⁵³ i Kondor-Langer⁵⁴. Nešto veći procenat učinitelja ubistava ženskog pola 11,6% nalazimo u istraživanju Stajića, Ilića, Mladenović⁵⁵ i Pešića⁵⁶, 14,3%.

Posmatrano po godinama starosti i polu u Kantonu Sarajevo, u skupini od 14-20 godina starosti nalazimo 36,1% učinitelja od ukupnog broja učinitelja muškog pola. Istu procenat nalazimo i kod starosne skupine od 21-30 godina starosti. Kod muške starosne skupine od 31-40 godine broj učinitelja se smanjuje i tu bilježimo 13,9% učinitelja. U starosnoj skupini od 41-50 godine starosti nalazimo 8,3% učinitelja ubistva i kod starosne skupine od 51 godinu i više spadaju 5,6% učinitelja ubistva od ukupnog broja učinitelja muškog pola. Kod ženskog spola u starosnoj skupini učinitelja od 14-20 godina starosti zabilježeno je 14,3% učinitelja. U starosnoj skupini od 21-30 godina bilježimo najveći broj učinitelja kod ženskog pola i to 57,1%, u starosnoj skupini od 31-40 godine 14,3%, u starosnoj skupini od 41-50 godine također 14,3% dok kod starosne skupine od 51 i više godina nije zabilježena ni jedna osoba ženskog pola.

Od ukupnog broja sankcionisanih učinitelja ubistava (ubistvo, ubistvo u pokušaju, ubistvo namah, ubistvo namah u pokušaju) u Kantonu Sarajevo, 73,4% učinitelja je počinilo navedena djela na teritoriji četiri gradske opštine, odnosno grada Sarajeva (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad) dok je 26,6% učinitelja sankcionisano zbog ubistava počinjenih na ostalim opštinama koje se ne smatraju gradskim (Ilidža, Hadžići, Trnovo, Vogošća i Ilijaš).

Slične rezultate pronalazimo i u Tuzlanskom kantonu kod autora Gurda i Lukavačkić⁵⁷. Da je ubistvo u novije vrijeme postalo „gradski” problem nalazimo i u istraživanjima u susjednim državama Patić-Simeonović⁵⁸, Čimburović⁵⁹, Šebek⁶⁰. Prema istraživanju Stajića, Ilića, Mladenović⁶¹ u Bosni i Hercegovini većina ubistava se dešavala u seoskim sredinama 82,2%, manji gradovi 10,5%, veći gradovi 2,7% i Sarajevo 4,6%.

⁵⁰ V. Golubović, 207-208.

⁵¹ B. Simeunović-Patić, 80.

⁵² Lj. Čimburović, 183.

⁵³ V. Šebek

⁵⁴ M. Kondor-Langer, „Obiteljska ubojstva: obilježja počinitelja i žrtava s obzirom na spol”, *Kriminalističke teme – časopis za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije*, Broj 3-4, 2016, 25.

<https://krimteme.fkn.unsa.ba/index.php/kt/article/view/123/123> (24.05.2021.)

⁵⁵ A. Stajić *et al.*, 74.

⁵⁶ V. Pešić, 74.

⁵⁷ V. Gurda/A. Lukavačkić, 210.

⁵⁸ B. Simeunović-Patić, 72.

⁵⁹ Lj. Čimburović, 157.

⁶⁰ V. Šebek.

⁶¹ A. Stajić *et al.*, 57.

Posmatrano po starosnim skupinama u gradskim opštinama (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad) najveći broj učinitelja čine pripadnici starosne skupine od 21- 30 godine i to 36,2%, zatim slijedi starosna skupina od 14-20 godina starosti sa 34,5%. Sa 17,2% slijedi starosna skupina od 31-40 godina, starosna skupina od 41-50 godina starosti sa 10,3% i na kraju starosna skupina od 51 godine i više sa 1,7%. Posmatrajući ostale opštine koje ćemo nazvati „prigradskim“ (Ilidža, Hadžići, Trnovo, Vogošća i Ilijaš) najveći broj učinitelja otpada ponovo na starosnu skupinu od 21-30 godina sa 42,9%, zatim slijedi starosna skupina od 14-20 godina sa 33,3%, dok treće mjesto zauzima starosna skupina od 51 i više sa 14,3%. Iza nje slijede sa po 4,8% starosne skupine od 31-40 i od 41-50 godina starosti. Kao zanimljiv podatak, ovdje svakako treba pomenuti starosnu skupinu od 51 i više godina, kod kojih je prisutan veći broj učinitelja koji su ubistvo počinili u „prigradskim“ opštinama, što bi svakako trebalo detaljnije istražiti i utvrditi da li je ova pojava karakteristična za Kanton Sarajevo ili se ona javlja i u drugim opštinama u BiH.

Posmatrajući ubistva u Kantonu Sarajevo u odnosu na mjesec učinjenja i starosnu dob uočavamo da je najveći procenat učinitelja ubistvo počinilo u mjesecu oktobru i to 13,9%, zatim slijede sa po 12,7% mjesec novembar i septembar, sa 10,1% decembar, sa po 8,9% februar i avgust, sa 8,9% juni, sa po 6,3% mjesec januar i april, sa 5,1% mjesec mart i maj, te juli sa 2,5%.

U istraživanju Simeunović-Patić⁶² nalazimo podudarnost gdje je mjesec oktobar u Beogradu također označen kao mjesec sa najvećim procentom ubistava 10,8%. Prema istraživanju Pešića⁶³, to je bio mjesec septembar sa 9,8%, Čimburovića⁶⁴ u Novom Pazaru mjesec juli sa 14,08% , Golubovića⁶⁵, također mjesec juli sa 14,04% ubistava u Crnoj Gori, Šebek⁶⁶ sa 16,4% ubistava u Kragujevcu.

Prema istraživanju Stajića, Ilića, Mladenović⁶⁷ koje je predstavljeno prema godišnjim dobima, najveći procenat ubistava se u Sarajevu desio se u proljeće 35% ubistava, dok je na prostoru BiH najveći procenat 30,5% ubistava se desio u ljetnom periodu.

Prema navedenim podacima mjeseci oktobar, novembar i septembar su najrizičniji kad je riječ o mogućim ubistvima u Kantonu Sarajevo.

Prema sprovedenom istraživanju od ukupnog broja učinitelja ubistava njih 16,5% je svoju radnju poduzelo u utorak. Na ponedjeljak, petak i nedjelju otpada po 15,2%, na subotu 13,9%, na četvrtak 12,7% i na srijedu 11,4%. Na osnovu predočenih rezultata uočavamo približan rezultat, bar kad je riječ u

⁶² B. Simeunović-Patić, 74.

⁶³ V. Pešić, 45.

⁶⁴ Lj. Čimburović, 168.

⁶⁵ V. Golubović, 199.

⁶⁶ V. Šebek.

⁶⁷ A. Stajić *et al.*, 38.

ukupnom broju učinitelja razvrstanih prema danu realizacije krivične radnje, koja je okarakterisana kao ubistvo. Prema istraživanju Čimburovića⁶⁸ utorak je također bio dan sa najvećim procentom ubistava u Novom Pazaru sa 22,54%. U Crnoj Gori to je nedjelja sa 17,35 %⁶⁹, dok je prema istraživanju Pešića⁷⁰, nedjelja, također bila dan sa najvećim procentom ubistava u SR BiH sa 21,2%.

Kad je u pitanju vrijeme učinjenja ubistva rezultati istraživanja u Kantonu Sarajevo ukazuju da je najveći procenat učinitelja 41,8% ubistvo počinilo u vremenu od 18-00 sati. U vremenskom periodu od 12-18 sati 25,3% učinitelja je učinilo ubistvo, u vremenskom periodu od 00-06 sati 17,7% učinitelja i u vremenskom periodu od 06-12 sati 7,6% učinitelja. Za 7,6% učinitelja nije utvrđeno vrijeme učinjenja djela zbog nedostatka podataka u presudi.

U rezultatima istraživanja u Tuzlanskom kantonu⁷¹ i Crnoj Gori⁷² nalazimo također najveći procenat ubistava u večernjim satima (18-00 sati), dok je prema istraživanju Pešića⁷³ u SR BiH najveći broj ubistava počinjen u vremenu od 09-18 sati. Čimburović⁷⁴ u svom istraživanju također najveći procenat u Novom Pazaru nalazi u vremenu od 9-18 sati. Šebek⁷⁵ najveći procenat ubistava nalazi u vremenu od 00-06 sati,

Posmatarajući starosnu dob i vrijeme učinjenja ubistva u Kantonu Sarajevo, starosna grupa od 14-20 godina je najveći procenat ubistva 59,3% učinila je u vremenu od 18-00 sati. Starosna skupina od 21-30 godina starosti najveći procenat ubistva 33,3% poduzela je u vremenskom periodu od 12-18 sati. Starosna grupa od 31-40 godina najveći procenat ubistava 36,4% imala je u vremenskom periodu od 18-00 sati. Kod starosna grupe od 41-50 godina najveći procenat ubistava poduzet je u takođe u vremenskom periodu od 18-00 sati i to 42,9% od ukupnog broja učinitelja iz ove skupine. I najstarija grupa učinitelja starosti od 51 godinu i više je imala jednak procenat ubistava 50% u vremenskim periodima od 12-18 sati i od 18-00 sati.

Posmatrajući fenomenologiju ubistava u Kantonu Sarajevo prema mjestu učinjenja, najveći procenat učinitelja ubistva svoju radnju je poduzelo na ulici 41,8%, zatim u ugostiteljskom objektu 25,3%, u kući, stanu ili stubištu zgrade 20,3% i 12,7% na ostalim javnim mjestima i objektima.

Slične rezultate nalazimo i u istraživanju Gurda, Lukavačkića⁷⁶, Šebeka⁷⁷, Čimburovića⁷⁸, Stajića, Ilić, Mladenović⁷⁹, dok je kod autora Pešić⁸⁰,

⁶⁸ Lj. Čimburović, 173.

⁶⁹ V. Golubović, 198.

⁷⁰ V. Pešić, 44.

⁷¹ V. Gurda/A. Lukavačkić, 210.

⁷² V. Golubović, 197.

⁷³ V. Pešić, 43.

⁷⁴ Lj. Čimburović, 160.

⁷⁵ V. Šebek

⁷⁶ V. Gurda/A. Lukavačkić, 209.

⁷⁷ V. Šebek

Simeunović-Patić⁸¹, Singer, Kovčo-Vukadin, Cajner-Mraović⁸², Draganić⁸³ najveći procenat ubistava učinjen u stanu (kući).

Posmatrano po starosnim grupama u Kantonu Sarajevo, starosna skupina od 14-20 godina najveći procenat učinjenja bilježi na ulici i to 48,1%. Starosna grupa od 21-30 godina također bilježi najveći procenat učinjenja na ulici i to 46,7%. Za starosnu skupinu od 31-40 godina starosti, najveći procenat učinitelja svoju radnju je poduzelo u ugostiteljskom objektu i to 54,5%. U kući, stanu ili stubištu najveći procenat ubistava poduzeli su osobe starosti od 41- 50 godina starosti (42,9%), te starosna skupina od 51 i više godina starosti (50%). Ovdje primjećujemo da je za mlađe skupine (od 14-20 godina starosti i od 21-30 godina starosti) karakteristično da se u većini slučajeva radnja ubistva poduzima na ulici, za nešto stariju populaciju (od 31-40 godine starosti) mjesto učinjenja je u većini slučajeva ugostiteljski objekat, dok je za stariju populaciju (starosne skupine od 41-50 godina i od 51 godine i više) karakteristično da u većini slučajeva radnja ubistva se poduzima u kući, stanu ili na stubištu zgrade.

Kao najčešće sredstvo učinjenja ubistava u Kantonu Sarajevo javlja se nož i dr. oštri predmeti i to kod 55,7% učinitelja. Kod 27,8% učinitelja kao sredstvo učinjenja javlja se pištolj. Tupi predmet kao sredstvo učinjenja ubistva javlja se kod 6,3%. Puška kao sredstvo učinjenja javlja se kod 5,1% učinitelja. Ruke i/ili noge (nanošenje povreda udarcima) kao sredstvo učinjenja javlja se sa 2,5% u odnosu na ukupan broj učinitelja. Omča (davljenje omčom) i vozilo (gaženje vozilom) se javlja sa po 1,3%.

Prema autorima Stajić, Ilić, Mladenović⁸⁴, Pešić⁸⁵, Gurda, Lukavačkić⁸⁶, Singer, Kovčo-Vukadin, Cajner-Mraović⁸⁷, Mittermayer⁸⁸, Draganić *et al.*⁸⁹ također najveći procenat ubistava počinjen je upotrebom hladnog oružja, dok je prema istraživanjima autora Golubović⁹⁰, Simeunović-Patić⁹¹, Čimburović⁹², Šebek⁹³ najveći procenat ubistava počinjen vatrenim oružjem.

⁷⁸ Lj. Čimburović, 180.

⁷⁹ A. Stajić *et al.*, 61.

⁸⁰ V. Pešić, 40.

⁸¹ B. Simeunović-Patić, 73.

⁸² M. Singer *et al.*, 447.

⁸³ M. Draganić *et al.*, 312.

⁸⁴ A. Stajić *et al.*, 42.

⁸⁵ V. Pešić, 35.

⁸⁶ V. Gurda/A. Lukavačkić, 207.

⁸⁷ M. Singer *et al.*, 447.

⁸⁸ O. Mittermayer, 125.

⁸⁹ M. Draganić *et al.*, 312.

⁹⁰ V. Golubović, 201.

⁹¹ B. Simeunović-Patić, 76.

⁹² Lj. Čimburović, 213.

⁹³ V. Šebek

Posmatrano po starosnim skupinama, nož i dr. oštri predmeti kao sredstvo učinjenja se u starosnoj skupini od 14-20 godina javljaju u najvećem procentu 88,9% u odnosu na ukupan broj učinitelja iz ove skupine. Kod starosne skupine od 21-30 godina starosti se nož i drugi oštri predmeti i pištolj kao sredstvo učinjenja javljaju u obje varijable sa po 36,7%. Pištolj kao sredstvo učinjenja se najčešće javlja u starosnoj skupini od 31-40 godina starosti i to sa 45,5%. Nož kao dominantno sredstvo učinjenja se također javlja kod starosne skupine od 41-50 godina sa procentom od 57,1%, te kod skupine od 51 godine i više sa procentom od 50%.

Prema navedenim istraživanju u Kantonu Sarajevo kod većine učinitelja ubistva žrtva je bila poznato lice i to kod 49,4% učinitelja. Iza njih slijede učinitelji kod kojih je žrtva bila nepoznato lice sa 30,4%, zatim sa 10,1% u obje varijable slijede učinitelji kod kojih su žrtve bile partneri (bračni, vanbračni ili intimni partner) i član porodice (roditelj, dijete, brat, sestra i dr.). Do sličnih rezultata u svojim istraživanjima došli su autori Stajić, Ilić, Mladenović⁹⁴, Golubović⁹⁵, Simeunović-Patić⁹⁶. Nešto drugačije rezultate u vezi odnosa između ubice i žrtve našao je Pešić⁹⁷.

Posmatrano po starosnim skupinama kod svih skupina učinitelji su radnju učinjenja ubistva poduzeli prema poznatom licu i to: starosna skupina od 14-20 godina (44,4%), starosna skupina od 21-30 godina, (46,7%), starosna skupina od 31-40 godina (63,6%), starosna skupina od 41-50 godina (42,9%) i starosna skupina od 51 i više godina (3 ili 75% učinitelja).

5. Zaključak

Na osnovu rezultata istraživanja, možemo zaključiti da su prisutne razlike u fenomenologiji ubistava u odnosu na starosnu dob učinitelja u Kantonu Sarajevo. Istraživanjem je utvrđeno da su većinu ubistava u Kantonu Sarajevo počinile mlađe osobe starosti do 30 godina (preko 70%) što potvrđuje i rezultate nekih ranijih istraživanja. Povećanjem starosne dobi učinitelja broj ubistava se znatno smanjuje. Većina ubistava u Kantonu Sarajevo, prema rezultatima istraživanja je okarakterisana kao krivično djelo ubistva u pokušaju i to najveći procenat pripada učiniteljima do 30 godina (preko 70%) . Najveći procenat kvalifikovanog ubistva učinili su osobe strosne dobi od 21-30 godine (71,4%). Izuzetno zanimljiv podatak javlja se kod učinitelja starosne dobi 51 i više godina gdje je prisutan veći procenat svršenih ubistava (75%) od pokušaja, što ukazuje da iako rijeđe čine ubistva, stariji učinitelji su smrtonosniji od mlađih.

⁹⁴ A. Stajić *et al.*, 200.

⁹⁵ V. Golubović, 209.

⁹⁶ B. Simeunović-Patić, 146.

⁹⁷ V. Pešić, 131.

Da su ubistva uglavnom muška kategorija potvrđuje i ovo istraživanje, (preko 91% ubistava počinili muškarci). Najveći procenat (57,1%) žena koje su počinile ubistvo u Kantonu Sarajevo su starosti između 21 i 30 godine, dok starosna skupina od 51 i više godina nije počinila ni jedno ubistvo.

Ubistva u Kantonu Sarajevo su većinom kao i u nekim drugim državama su postala problem urbanih sredina. Većina učinitelja, ubistva su počinila u gradskim opštinama (73,4%), izuzev učinitelja starosti od 51 i više godina kod kojih je nešto drugačija situacija. Ova skupina učinitelja je veći procenat (75%) ubistava počinila u prigradskim opštinama (Ilidža, Hadžići, Trnovo, Vogošća i Ilijaš).

Na osnovu rezultata istraživanja, zaključujemo da su mjeseci septembar, oktobar, novembar i decembar najrizičniji mjeseci u godini kad govorimo o ubistvima. Preko 37% učinitelja, u Kantonu Sarajevo ubistvo je počinilo u pomenutim mjesecima, od kojih su većina starosti do 40 godina.

Kad je riječ o danu učinjenja ubistava neznatno veći procenat ubistava učinjen je u utorak (16,5%). Kod starosnih skupina od 21- 30 godina nešto veći procenat ubistava učinjen je u četvrtak (23,3%), dok je kod starosne skupine od 41-50 godina to nedjelja (36,4%). Kod ostalih ne primjećujemo značajniju razliku.

Prema rezultatima istraživanja najveći procenat (41,8%) učinitelja ubistvo su počili u vremenu od 18–00 sati izuzev učinitelja starosti od 21–30 godina kod kojih je nešto veći procenat (33,3%) ubistava počinjen u vremenu od 12-18 sati. Bez obzira na navedeno odstupanje kod ove skupine na osnovu ukupnog broja ubistava možemo zaključiti da je većina ubistava u Kantonu Sarajevo počinjena u večernjim satima prije ponoći.

Kod mlađih učinitelja ubistava (do 30 godina) veći procenat ubistava počinjen je na ulici. Kod učinitelja starosti od 31-40 godina to je ugostiteljski objekat, dok je kod starijih učinitelja starosti 41 godina i više većina ubistava počinjena u kući, stanu ili stubištu zgrade.

Najveći procenat ubistava u Kantonu Sarajevo počinjen je nožem ili drugim oštrim predmetom. Nož kao najučestalije sredstvo izvršenja se javlja kod svih starosnih skupina, osim starosne skupine od 31-40 godina gdje je nešto veći procenat prisutan kod vatrenog oružja (pištolja). Ovaj podatak može biti izuzetno bitan koji ukazuje na potrebu pooštavanje sankcija za posjedovanje hladnog oružja na javnim mjestima kao i pojačane kontrole lica od strane policijskih agencija.

Prema rezultatima istraživanja većina žrtava ubistva je poznata učinitelju (49,4%) i to je prisutno kod svih starosnih skupina. Međutim ne treba zanemariti ni značajan procenat nepoznatih žrtava (30,4%) koje su nešto više prisutne kod mlađih učinitelja starosti do 30 godina, što ukazuje da su mlađi učinitelji skloniji činiti ubistva nepoznatih osoba, najčešće nakon nekog banalnog sukoba.

Rezultati istraživanja bi trebali omogućiti bolje razumijevanje fenomenologije ubistava i pojedinih odlika učinitelja. To bi u konačnici trebalo pomoći u radu policijskim agencijama pri sprečavanju ubistava i efikasnijem otkrivanju učinitelja ubistva. Ovim istraživanjem nisu iscrpljeni svi faktori koji su značajni za fenomenologiju ubistva, tako da bi i u budućnosti trebalo nastaviti istraživati i pratiti fenomenologiju ubistva, kako bi se identificirali svi značajni faktori fenomenologije ubistva i utvrdio njihov uticaj na samu pojavu. To bi svakako obogatilo naučni fond i olakšalo tumačenje ove pojave i doprinijelo uspješnijim sprječavanju, otkrivanju i suzbijanju ove pojave.

AGE OF PERPETRATORS AS A FACTOR OF PHENOMENOLOGY OF THE MURDER RATE IN SARAJEVO CANTON

Summary

Human life and bodily integrity, according to a unique understanding, represent the greatest value of modern society, which is protected by international and domestic laws. Despite the development of society, murder and mutual destruction is a negative phenomenon that characterizes the human population regardless of race, gender, age, nation, religion or social order. In order to understand this negative phenomenon that is inherent in people, it is necessary to investigate and view the phenomenon through the prism of various factors, among which the age of the perpetrator is very significant. Therefore, the main goal of this research is to determine the differences in the phenomenology of murders in the Sarajevo Canton with regard to the age of the perpetrators. Final verdicts, ie educational measures, of the Municipal and Cantonal Court in Sarajevo were used against the perpetrators of the crimes of murder, manslaughter and for the aforementioned attempted crimes, within a time period of 2005-2015., as a sample for the realization of this research. The research covered 79 murderers which were legally sanctioned before the aforementioned courts within the observed time period. The data collected by the analysis of court judgments were loaded into the statistical computer program SPSS with the aim of further statistical processing. Due to the lack of necessary data in one of the observed variables, the category "unknown" was formed, which is a limitation of this research. Regardless of the limitation, the results of the research indicated the existence of differences in the phenomenology of murders in the Sarajevo Canton depending on the age of the perpetrators. This primarily refers to the frequency of murders, the form of murders, the sex of the perpetrator, the municipality and the place where the murder was committed. The results obtained by the research will enable a better understanding of certain phenomenological features of the murders in the Sarajevo Canton, which should help the competent institutions in preventing and combating this negative phenomenon, as well as more effective detection of perpetrators. In addition, the research results will enrich the scientific fund and facilitate the interpretation of murder in future research.

Keywords: murder, phenomenology, age, criminology